

In memoriam drs. Klaas de Jong Ozn., 27 februari 1926-28 februari 2011

Op de laatste februaridag van 2011, een dag na zijn 85^e verjaardag, overleed Klaas de Jong Ozn, historicus, politicus en schrijver. ‘Ozn’ stond voor ‘Oebeles zoon’, een aanduiding die De Jong in de jaren vijftig aan zijn achternaam toevoegde. Als jonge leraar geschiedenis aan het christelijk lyceum kocht hij toen het ene boek na het andere. De Jongs bibliotheek was nog bescheiden, terwijl de beurs – na zijn studentenjaren – wat breder werd. Omdat er in Dokkum meerdere Klaas de Jongs woonden werden de pakketten met boeken dikwijls op het verkeerde adres afgeleverd. De geschiedenisdocent besloot daarom het patronymicum ‘Ozn’ aan zijn achternaam toe te voegen. Niet dat aan de verwarring een einde kwam. Jaren later, nadat De Jong een artikel voor de *Haagsche Courant* had geschreven, liet een lezer de redactie weten dat hij van harte met ‘priester De Jong’ kon instemmen. De beste man had ‘Ozn’ als aanduiding voor een kloosterorde gehouden.

Oebele de Jong was een Drachtster meubelmaker die was getrouwd met Janke Hendrikje Ronner, een onderwijzeres. Het echtpaar kreeg vijf kinderen waarvan Klaas, geboren in 1926, de oudste was. ‘Wij mochten op zondag weinig,’ sprak hij later over zijn gereformeerde opvoeding, ‘maar dat betekent niet dat ik de sfeer thuis als zwaar en streng heb ervaren.’ Scherpstijpers waren zijn ouders niet. In augustus 1944, toen de gereformeerde kerken scheurden en Klaas Schilder en zijn volgelingen zich ‘vrijmaakten’, zei De Jong senior: ‘Daar doen wij niet aan mee, we drijven de zaak niet op de spits.’

Zoon Klaas doorliep de hbs en het gymnasium en ging vervolgens geschiedenis studeren aan de Vrije Universiteit, met Nederlands als bijvak. Hij voltooide zijn studie in 1955, inmiddels getrouwd en teruggekeerd naar Friesland waar hij sinds 1953 leraar geschiedenis in Dokkum was, aan het christelijk lyceum ‘Oostergo’. Ook gaf De Jong les aan de Dokkumer handelsavondschool. Buitenschools was hij actief als kerkorganist, stadsbeiaardier en verslaggever van de *Dokkumer Courant*. In 1958 werd De Jong conrector van ‘Oostergo’, om twee jaar later tot rector van het christelijk lyceum in Goes te worden benoemd. Het gezin De Jong verhuisde naar Zuid-Beveland waar zoon Oek, de latere romanschrijver, aanvankelijk weigerde de Friese taal af te zweren en voor zijn Zeeuwse omgeving nagenoeg onverstaaanbaar was. Ook vader Klaas bleef trouwens met hart en ziel aan de Friese kleigrond verbonden: in Goes was hij de enige abonnee van de *Dokkumer Courant*.

Twaalf jaar werkte De Jong op het Goese lyceum waar hij de latere premier Jan Peter Balkenende onder zijn leerlingen had. ‘Een gewone, aardige jongen. Niet bovenmatig spits, wel pienter.’ In 1972 werd De Jong rector van de christelijke scholengemeenschap ‘Farel College’ in Amersfoort. Drie jaar later, toen Antoon Veerman, antirevolutionair staatssecretaris van Onderwijs in het kabinet-Den Uyl, om gezondheidsredenen moest aftreden, deed de ARP een klemmend beroep op hem. De Jong volgde Veerman op en kreeg de

verantwoordelijkheid voor het voortgezet en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, een terrein waarop hij – rasbestuurder – gepokt en gemazeld was. Met Onderwijsminister Jos van Kemenade klikte het meteen; ze werkten nauw samen om de omstreden Middenschool van de grond te tillen. Ongeacht verschillen in achtergrond en capaciteit zouden leerlingen tussen twaalf en vijftien jaar hetzelfde onderwijsprogramma moeten doorlopen. Dan konden beroeps- en studiekeuze nog even worden uitgesteld, ten einde later het juiste vervolgtraject te kiezen.

Na de verkiezingen van mei 1977 leek het er lang op dat het kabinet-Den Uyl een tweede leven zou krijgen, wat ook de voorkeur van De Jong had. De PvdA, die tien zetels had gewonnen, overspeelde echter haar hand en joeg het CDA in de armen van de VVD. Na zeven maanden hakketakken timmerden Dries van Agt en Hans Wiegel in luttele weken een kabinet in elkaar. De Jong werd, met enigszins bezwaard hart, weer staatssecretaris op Onderwijs, onder VVD-minister Arie Pais met wie hij minder goed kon opschieten. Tegen aller verwachting hield het kabinet-Van Agt/Wiegel vier jaar stand, een periode waarin De Jong de reformatorische scholen als paddestoelen uit de grond zag schieten, niet altijd tot zijn genoegen. Waarom een reformatorische school oprichten als een christelijke school in de buurt was? Op last van de Raad van State moest de bewindsman het hoofd buigen: vrijheid van onderwijs was een grondrecht.

In 1982, staatssecretaris af, werd De Jong voorzitter van de Unie School en Evangelie waarvoor hij veel in het buitenland was: Indonesië, Afrika. Ook deed De Jong schrijvend van zich spreken, als columnist van de *Haagsche Courant* en het *Friesch Dagblad*, maar ook als dichter en novellist. Voorts ging hij kerkmuziek componeren en werd hij voorzitter van de Gereformeerde Organistenvereniging. Als samenbindende bestuurder was De Jong in de jaren negentig zeer op zijn plaats als voorzitter van de vereniging 'Het Friesch Dagblad'. De krant was in een diepe crisis beland, haar voortbestaan een dubbeltje op zijn kant. Samen met predikant Ype Schaaf en hoogleraar Klaas Runia trok De Jong het blad van wijlen Hendrik Algra weer vlot.

In 1999, na zijn aftreden als verenigingsvoorzitter, wijdde De Jong zich aan de geschiedschrijving van het *Friesch Dagblad*. Vier jaar later, toen de krant honderd jaar bestond, verscheen '*Zij zullen het niet hebben*', het eerste deel dat de periode van 1903 tot 1935 bestreek. Aan het tweede deel, in 1972 eindigend, legde De Jong de laatste hand toen hij op 28 februari 2011 overleed.

Peter Bak,
April 2011